

L. Granberg 1931.

U L M A, Frågelista *§. M 2*

Seder och bruk, som sättas i samband med Staffan.

1. Känner man till seden att tidigt på annandagens morgon - eller någon annan särskild dag - vattna hästarna eller oxarna? Om det var hästarna, red man dem då till någon källa eller sjö i närheten? Vad kallades detta /Staffansskede, rida Staffansskede, rida Staffan/? Hur och var samlades man till ritten? Hur var vattningsstället beläget i förhållande till gården? Låg det i samma socken? Ange platsen /om möjligt enligt Generalstabens karta/! Om det var en källa, hur såg den ut? Hade den nordrinnande vatten? Finns det någon föreställning om, varför man sålunda skulle vattna hästarna? Tävlade man om att komma först till källan?

2. Känner man till uttrycket "Staffansotta"? Vilken tid åsyftas därmed?

3. Brukade man köra i kapp på hemvägen från kyrkan efter julottan? Har denna sed något namn? Varför körde man i kapp? Brukade man efter hemkomsten genast vattna hästarna?

4. Red man på annandagens morgon omkring och besökte grannarna? Skedde detta i samband med ritten till källan? Red man in i stugorna? Var man klädd på ett särskilt sätt? Hade man stjärna med ljus i? Vad hade man för sig, när man så red omkring? Sjöng man? I så fall vad? /Jfr punkt 5./

5. Om man ej på detta sätt red omkring, kanske ungdomen dock gick omkring och sjöng i gårdarna? Var det blott pojkar, eller voro även flickorna med? När ägde detta rum /annandagens morgon, nyår eller trettondagen/? Vid mer än ett tillfälle? Vad sjöng man? Återge visan ordagrant, eller, om man ej kan detta, i omskrivning! Försök få även melodien upptecknad! Vad kallas visan? Voro de, som gingo omkring, utklädda? Hur? Vad kallades de utklädda /Staffansjungare, stjärngossar/? Vad kallades själva seden /Staffansgång, sjunga Staffa, gå med stjärnan, gå med lyckans stjärna o.s.v./? Hade man

stjärna med sig? I så fall, försök om möjligt återge den med en teckning!

6. Skilde man mellan Staffanssjungning och stjärngosse-spel? Kunde båda förekomma? Beskriv utförligt, vad som gjordes och vad som sades vid stjärngossespelet!

7. Blev man under påhälsningarna i stugorna trakterad? Hur? Har trakteringen något namn, som sättes i samband med Staffan /Staffans bulle om brännvinsskålen/?

8. Tiggde man under sjungningen ihop mat, som man sedan ställde till dansgille på? Vad kallas detta gille /Staffansbal/? Känner man till uttrycket Staffanstiggare?

9. Brukade man i samband med Staffanssjungningen mocka i grannarnas ladugårdar och i samband därmed ställa till ofog? Har denna sed något namn?

10. Vem trodde man Staffan vara? Finns det några sägner om honom eller några ortnamn, där ordet Staffan /eller Staffan/ ingår?

11. Beskriv allt, som på något sätt sättes i samband med Staffan, även om det här ej är efterfrågat!

12. Finns de efterfrågade sederna ännu kvar, eller när upphörde de? Ha de möjligen inkommit i senare tid? Vet man i så fall varifrån?

Obs! Det är ej nödvändigt att följa den här meddelade uppställningen! Jfr inledningen till frågelistan: tro och sed rörande källor!